

I
УДК 81'42

ІНФОРМАЦІЙНО-ДОВІДКОВИЙ ТЕКСТ ТА ЙОГО КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Наталія ЛЕЩЕНКО

*Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
кафедра англійської мови,
вул. Садова, 28, ауд. 404, 20300, Умань, Україна
Тел. (047)443 06 15*

З'ясовано комунікативно-прагматичні особливості інформаційно-довідкового тексту, зокрема проаналізовано специфіку його змістової організації, типологію моделей адресата й адресанта, їх тактики і стратегії, а також прагматичні характеристики цього типу текстів.

Ключові слова: інформаційно-діловий текст, адресат, адресант, інтенція, модальність.

У сучасних цивілізаційних процесах реалії мовного розвитку вводять мовлення у випрацьований «текстовий формат». Збільшення сегментів текстової комунікації шляхом формування нових дискурсів, появи і розвитку нових текстових форм – ті процеси текстотворення, які визначають пріоритети сучасного лінгвістичного аналізу.

Текстотворення як складний багатокомпонентний процес поєднує об'єктивні й суб'єктивні чинники. Об'єктивні визначаються когнітивним підґрунтям мисленнєво-мовленнєвої діяльності та характером базових мисленнєвих операцій, без яких неможлива побудова будь-якого типу тексту. Суб'єктивні ж чинники пов'язані, перш за все, з особою автора (адресанта), його мовною і комунікативною особистістю, індивідуальним досвідом, комунікативною компетенцією, створеною ним моделлю адресата, а також багатьма іншими компонентами.

Текст – це динамічне мовне середовище, в якому виникають певні дискурсивні сфери, постійно відбувається їх взаємовплив. Тексти, що функціонують у різних дискурсивних сферах, виконують певні функції; комунікативна є однією з багатьох, а часто навіть і не найважливішою. До фундаментальних функцій тексту дослідники все частіше зараховують функцію збереження інформації, а також фатичну; обидві втілюються, з одного боку, в довідковий та енциклопедичний типи, а з іншого – в сучасні мас-медійні тексти, на зразок Інтернет-текстів (див. детальніше [6, с. 132]). Дослідження сучасних як новітніх, так і традиційних текстів і дискурсів актуалізували у сучасній лінгвістиці проблему їх типології.

Мета пропонованої статті – проаналізувати комунікативні і прагматичні особливості інформаційно-ділового тексту на матеріалі медичних текстів українською та англійською мовами.

Дослідження текстових систем і самих текстів необхідно проводити із урахуванням змістової специфіки і функціональної типології текстів, оскільки власне

змістова (пропозитивна) специфіка зумовлює системно-структурну організацію тексту, склад його категорій, їх функціональне навантаження, трансформаційні зміни, що виникають у процесі сприйняття загальнотекстової інформації.

У низці авторитетних праць текстологічного характеру (Н.Д. Арутюнова, Т. ван Дейк, І. Колегаєва, Т. В. Радзієвська, Н. Б. Зинов'єва, Ю. Н. Столярова, М.А.К. Halliday, А. Wierzbicka) виділяють низку критеріїв типології текстів, серед яких найважливішими, на нашу думку, слід уважати:

- Достатньо традиційний функціонально-стилістичний, згідно з яким виокремлюють усні й писемні, побутово-розмовні, офіційні, публіцистичні, наукові, художньо-белетристичні, науково-популярні, епістолярні та деякі інші тексти.

- Психолінгвістичний, який дозволяє виділити спонтанні й підготовлені, фіксовані, напівфіксовані, нефіксовані тексти, а також тексти, виділені за мірою експліцитності чи імпліцитності наявної в них інформації.

- Комунікативний, з опертям на який виділяють розповіді (наративи), мемуари, ділові листи, наукові тексти, художню літературу високого гатунку та багато інших.

- Функціонально-прагматичний критерій дозволяє виділити деонтичні, аксіологічні, епістемічні та деякі інші типи текстів.

Існуючі класифікації доповнені ще двома типами текстів, виділеними за критерієм дієвості впливу на адресата та суспільство в цілому – прецедентні й патогенні. Поняття «прецедентний текст» впровадив у лінгвістичний обіг сучасний російський мовознавець Юрій Караулов (див. детальніше [1, с. 166–168]).

Серед згаданих типів текстів одними з найменш досліджених слід визнати інформаційно-ділові і довідкові. Можна без перебільшення стверджувати, що ці тексти ґрунтовно не досліджували ані в теорії тексту (дискурсу), ані в межах традиційної стилістики. У нечисленних працях, де об'єктами вивчення були довідково-інформаційні тексти, досліджували питання організації мовного коду енциклопедичних описів (К. Кисилевський), класифікацій інформативних текстів (E. Grosse), комунікативної моделі, які лежать в основі довідково-інформаційних текстів (S. Walter), когнітивної специфіки організації інформації в цих текстах (І. Штерн), їх ролі у процесах викладання як рідної, так і чужоземної мов (S. Nuccolini, F. Muller) (див., напр. [12, с. 127]).

Інформаційний (довідково-інформаційний) тип тексту (дискурсу) охоплює процеси творення та функціонування в суспільстві текстів-носіїв переважно довідкової інформації різноманітного типу. До них традиційно зараховують усі «бази знань» («бази даних»): енциклопедії, довідники, різноманітні словники, посібники тощо. Їх об'єднує спільне призначення – фіксація і збереження інформації і доведення її до адресата у зручному для нього вигляді. Такі тексти типологічно різняться за параметром представленості цих функцій – деякі з цих функцій можуть домінувати, від чого і залежатимуть їхні конкретні дискурсивні особливості (див. детальніше [9, с. 284]). Відомий теоретик процесів текстотворення і текстосприйняття М.А.К. Халлідей визначив, що спосіб організації довідково-інформаційного тексту не є первинним явищем, оскільки формується й кристалізується з опертям на інші дискурсивні форми (див. детальніше [13]). Сприйняття довідково-інформаційного тексту передбачає інформаційно і дискурсивно підготовленого реципієнта (адресата). Важливою рисою цього типу текстів слід уважати мінімізацію плану вираження та максимізацію плану змісту.

Тексти довідково-інформаційного змісту були відомі ще в античну добу, однак у силу різних історико-культурних причин пізніше їх соціальні функції значно редукувалися: найчастіше в них фіксували особистий досвід автора, чи знання, отримані з інших джерел. Однак уже з XVIII ст. фіксація когнітивного досвіду поступово почала усвідомлюватись як соціально значуще завдання (див. детальніше [11, с. 41–45]). Важливу роль у зміні ставлення суспільства (перш за все європейського) до ділових та інформативних текстів відіграли проекти Дідро і Даламбера. Французька енциклопедія «L'Encyclopedie, ou dictionnaire raisonne des sciences, des arts et des metiers» у 35 томах (1751–1780) та відповідна німецька приблизно того ж періоду «Zedlerisches Lexicon» (1732–1757) були перекладені іншими мовами і стали важливим суспільним явищем низки європейських культур. Ці видання створили текстові взірці і продемонстрували, як можна у вигляді тексту фіксувати знання та інформацію і тим самим дати поштовх для поступового формування цієї сфери текстової комунікації в суспільстві. Цілеспрямована робота зі створення енциклопедій, словників, лексиконів, різноманітних довідників стала важливою складовою життя європейського, а згодом інших соціумів.

Другим важливим поштовхом розвитку сфери довідково-інформаційних текстів стала доба науково-технічного прогресу, який, природно, супроводжувався швидким накопиченням кількості інформації. Виникли такі умови існування суспільства, в яких обсяг людської пам'яті виявився недостатнім для збереження важливої інформації, а користування довідково-інформаційним текстом стало необхідною ознакою повноцінного життя суспільства і окремих людей [9, с. 284–285].

Об'єктом розгляду в статті стали такі функціонально-комунікативні аспекти організації інформаційно-довідкових текстів: специфіка змістової організації, типологія моделей адресатів, інтенція адресантів та їх текстова компетенція, деякі прагматичні характеристики створених текстів.

Якщо загальнокультурними цивілізаційними стимулами розвитку інформаційної та інформаційно-довідкової текстової сфери стали доба раціоналізму та умови науково-технічного прогресу, то її семіотична база – це, без сумніву, писемний реєстр мови. Це положення відстоював у своїх загальномовознавчих працях М.А.К. Халлідей. На його думку, необхідність накопичувати знання, документувати нову інформацію створює письмо, яке змінює семіотичний спосіб існування мови, переводячи його з динамічного на синоптичний, який вимагає вживання точних визначень, класифікацій, типологій тощо. Писемний реєстр реалізації мови (мовного коду) дозволяє збирати та організовувати інформацію у такий спосіб, щоби знання постійно й плановірно накопичувались; відтак писемність підвищила на кілька порядків надійність передавання інформації від покоління до покоління [5, с. 5].

Загальна риса довідково-інформаційних текстів – скерованість на певну предметну галузь знань або людської діяльності. Інша важлива характеристика довідково-інформаційного тексту – асемантична організація лінійного розгортання тексту, що створює можливості сприйняття і засвоєння реципієнтом окремих розділів, статей тощо у довільному порядку. Це стосується також довідкових та інформаційних текстів медичної галузі знань.

Ознакою сучасного стану текстової сфери виступає тенденція до розхитування меж між піджанрами та їх гібридизація [6, с.21]. Тексти-гібриди поєднують у собі ознаки словника, довідника та енциклопедії.

Довідково-інформаційний текст зорієнтований на широке коло споживачів. Універсальні видання адресовані будь-кому із членів соціуму. Спеціальні видання (енциклопедії, довідники, словники) зорієнтовані на спеціалістів певної предметної галузі. Орієнтація на адресата нефахівця сприймається як не стовідсотково стандартна для довідково-інформаційного тексту, адже він надає інформацію зі сфери певної галузі знань. У тексті використовують лише деякі засоби, що відповідають потребам непрофесіонала. Це, наприклад, внесення до тексту спеціальної інформації або, навпаки, вилучення з нього тих лексичних засобів, які позначають вузькоспеціальні поняття (перш за все терміни); використання певних дискурсивних форм, які відповідають розподілу прагматичних ролей (наприклад, „професіонал-непрофесіонал”).

Текстове втілення адресації неспеціалісту носить фрагментарний характер. Довідково-інформаційний текст стандартно будується як орієнтований перш за все на спеціаліста.

Характер адресованості неспеціалісту (наприклад, споживачеві лікарських засобів) може втілюватись лексичними засобами на зразок рекомендацій, порад, застережень, наприклад, *не варто, слід пам'ятати, можливо* тощо. Маючи відповідні фонові знання, адресати таких текстів можуть бути фахівцями у галузі медицини та суміжних природничих галузей, а також „простими” споживачами [2; с. 403]. Використання ж спеціальної термінології або її відсутність засвідчує специфіку адресованості (“професіоналові чи непрофесіоналові”), наприклад, *To the Medical and Pharmaceutical Professions. Patient's Leaflet. Information for Patients. Лізосоми альвеолярних макрофагів, нейтрофілів, моноцитів і фібробластів складають найбільш об'ємне і стабільне депо препарату. Азицин активніший за кларитроміцин проти Bartonella spp., що відіграють етіологічну роль при хворобі “котячих подряпин” і бацілярному ангиоматозі. Метаболізується препарат в основному в печінці шляхом деметилювання.*

Деякі індикатори адресованості можна виділити в окрему групу з урахуванням експліцитних вікових характеристик: *Дорослим при інфекціях дихальних шляхів, шкіри, м'яких тканин – по 500 мг у перший день, потім по 250 мг з 2-го по 5-й день, або по 500 мг одноразово протягом 3 днів. Для осіб похилого віку немає необхідності змінювати дозу. Adults. Pediatric Patients. For children aged 6 months and up, treatment may be given three ways. For children aged 6 months and up, the usual dose is 10 milligrams of Zithromax suspension per 2.2 pounds of body weight given once daily for 3 days.*

Окрема група мовних засобів сформована індикаторами адресованості, які містять інформацію про стать: *внаслідок нечисленності клінічних даних не рекомендується призначати препарат вагітним і в період лактації. На час лікування, годування груддю припиняють. Nursing mothers. The safety of this medicine for use during pregnancy has not been established. When properly administered, oxytocin should stimulate uterine contractions comparable to those seen in normal labor.*

У низці випадків заголовковий свідчить про те, з яким типом довідково-інформаційного тексту адресат має справу, наприклад: *Рецептурний довідник лікаря. К., 1990; Справочник практического врача. К., 1993; Лекарственные средства (пособие по фармакологии для врачей). К., 1977; Фармако-терапевтический довідник. К., 1988; Manual for doctors. Standardised specialist medical care (SSMC), 2004; Resource*

manual for physicians. Ontario, 2007; Management of severe malnutrition. A manual for physicians and other senior health workers. Geneva, 1999.

Заголовок може містити відсилання до предметної галузі, наявної у виданні: Довідник лікаря швидкої невідкладної допомоги. К., 1979; Лечебный массаж. Практическое руководство. К., 1981; Хвороби печінки. Посібник для лікарів. К., 1984; Практическая нефрология. Пособие. К., 1983.

Автори-укладачі керуються достатньо чіткою інтенцією адресатності при укладанні довідково-інформаційних текстів. В одних випадках текст може експліцитно орієнтуватись на адресата-спеціаліста з певної галузі; в іншому – адресуватись широкому загалу споживачів. Отже, в одних випадках текст осмислюється як механізм для передавання інформації, призначеної для певного кола адресатів, а в інших – для фіксації та збереження інформації, важливої для соціуму в цілому.

Оскільки тексти довідково-інформаційного типу в соціальній комунікації характеризуються ознакою авторитетності, кожен з них може стати потенційним зразком для наслідування. Це, своєю чергою, сприяє формуванню варіативності текстового простору довідково-інформаційної сфери.

У комунікативній ситуації звернення за довідкою адресатом виступає той, хто є не тільки суб'єктом інформаційного запиту, але й той, хто очікує інформацію певного типу, характер якої детермінований запитом. Комунікативний акт надання довідки можна розглядати як прототип комунікативної моделі тексту-довідника, в якій функції того, хто подає інформацію, передано тексту.

Довідково-інформаційний текст створюють на основі генералізованих висловів, які за своїми прагматичними ознаками відповідають завданню фіксації та збереження інформації і обслуговуванню розумової діяльності користувача тексту, яка може бути врахована при потребі практичної діяльності. Семантико-синтаксичні засоби таких текстів випрацювані літературною мовою і пристосовані для втілення загальних суджень. Проте в довідково-інформаційному дискурсі «готові формули» мовного втілення відсутні. Вони створюються спеціально завдяки конвенціоналізації прагмастилістичного значення дієслівної форми: узуальність заміщується значенням деонтичності.

Комунікативне завдання тексту (фіксація і збереження інформації) впливає на використання дієслівних форм теперішнього (так званого “абстрактного”) часу і невикористання деонтичних форм на зразок *слід*, *необхідно*, *треба* тощо. У цьому полягає відмінність довідково-інформаційного тексту від тексту-рекомендації і в цілому від мовленнєвих актів поради і рекомендації. Якщо такі мовленнєві акти передбачають конкретного адресата, то використання дієслів у теперішньому абстрактному часі наближає все висловлення до узагальненого, тобто адресованого всім.

У довідково-інформаційній сфері комунікації діє значна кількість зовнішніх чинників, які зумовлюють варіативність відповідних текстів, які їх обслуговують. Зокрема, чинник текстової компетенції авторів. Такі тексти створюють, як правило, фахівці у певній предметній галузі, що підлягає систематизації. Однак вони не завжди є фахівцями з укладання довідково-інформаційних видань. Суб'єкт текстотворення тут може бути автором текстів-першоджерел (спеціальних текстів), однак при укладанні довідників та енциклопедій він, фактично, завжди є аматором.

Адресант тримає в своїх руках весь процес довідково-інформаційної комунікації [2, с. 344]. Щодо інформаційно-довідкового тексту, тут адресант – не завжди окрема особа, а досить часто конкретна організація (наприклад, науково-дослідний інститут, міністерство тощо) або група авторів. Адресант при породженні дискурсу завжди спирається на модель адресата. У таких типах текстів адресант певною мірою домінує. Домінування адресанта проявляється у тому, що завдяки односторонньому зв'язку писемної комунікації він нав'язує адресатові свою волю в конкретних спеціально-професійних межах. Адресант є професіоналом, авторитетним, має повноваження надавати інформацію та певні рекомендації, яких потрібно адресатові чітко дотримуватися.

Завдання адресанта, пов'язане з його професійною інтенцією, – подавати факти таким чином, щоб адресат міг зрозуміти, про що йдеться. Така установка відображається у виборі певних комунікативних стратегій впливу на адресата.

Говорячи про логіку формування текстотвірної стратегії та її моделювання, неможливо не відзначити один принципово важливий момент – похідний характер довідково-інформаційного тексту. Виникнення даного текстотипу неможливе без існування розвинених текстових сфер (наукові, педагогічні тексти, офіційні документи, документи, біографії, звіти, програми тощо), які стають для нього першоджерельними текстами і як носії необхідної інформації, і як носії певних ознак щодо способів її „пакування” – лексико-синтаксичних засобів.

Виникнення довідково-інформаційного тексту – процес похідний від існуючих текстових жанрів і функціональних стилів, які ці жанри представляють. Враховуючи загальні лінгво-семіотичні закономірності розвитку та співіснування текстів різних функціональних типів, можна твердити, що свідомість суб'єкта творення тексту довідково-інформаційного типу потребує, щоб його засоби вираження відрізнялись від засобів вираження інших функціональних типів – художніх, наукових, публіцистичних. Це визначає логіку формування довідково-інформаційного текстотипу: її основною лінією стало заперечення стилістично маркованих елементів інших функціональних стилів. Наслідком цього домінантою текстотвірної стратегії став прийом заперечення, що виявляється у своєрідній забороні на використання експресивних елементів, що вживаються в інших мовних регістрах, наприклад, розмовному, художньому мовленні, а також тих стилістично маркованих одиниць, які використовують у текстах-першоджерелах. Текстотворення здійснюють під радикалом намагання знайти баланс між планом змісту і планом вираження. Основне завдання автора – створити оптимальну текстову конструкцію з максимальною кількістю інформації у заданому текстовому просторі.

Функція фіксації та збереження інформації співвідносна з модальністю констатації. На протигагу текстові наукової статті, яка обов'язково подає нову інформацію, вводить її у сферу наукової комунікації, довідковий текст збирає та узагальнює відомі дані, що були введені в комунікацію раніше іншими текстами. Довідково-інформаційний текст будується як комунікативний механізм за аналогією до комунікативного акту констатації.

Загальна тенденція семантико-синтаксичної будови мовленнєвих актів у довідково-інформаційному тексті – намагання не використовувати експліцитну інформацію. Надання виключно істинної об'єктивної інформації впливає на невикористання в тексті засобів логічної або часової зв'язності, наприклад,

сполучників *але, проте, отже, таким чином, загалом* тощо. Ці дискурсивні слова в теорії тексту традиційно розглядають як формальні засоби когезії. Однак завдання інформаційно-довідкового тексту – фіксація об'єктивної інформації, тому відображення в них процесів розвитку, формування думки не передбачається. Якщо уявити, що така інформація щодо процесів формування думки потрапила до довідково-інформаційного тексту, то адресат, очевидно, розцінив би її як інформаційний шум. Це стосується і часових показників: довідково-інформаційний текст елімінує релятивні часові показники, які вказують на зв'язок і розвиток подій, що важливо для наративного дискурсу.

Важливими дискурсивними та прагмалінгвістичними ознаками тексту довідково-інформаційного типу слід вважати відсутність модальних засобів та інших способів презентації особи комунікативного суб'єкта, наявність генералізованих висловлень, несюжетність як головний принцип будови тексту. Ці ознаки сформовано текстом як засобом комунікації у відповідності до його комунікативного завдання [10, с. 304].

Згадані риси надають довідково-інформаційному тексту ознаки застосування некооперативної текстотвірної стратегії. Насправді, в ньому відсутні експліцитні засоби впливу на адресата, метатекст, який дає адресату орієнтири при сприйнятті інформації, а також засоби контакту, наприклад, елементи розмовного мовлення. Побудований у такий спосіб текст вимагає активізації діяльності реципієнта при зверненні як до всього тексту, так і до окремих його субтекстів – статей чи розділів. Це дозволяє уточнити деякі риси комунікативно-прагматичної ситуації створення тексту довідково-інформаційного типу. У ньому адресат моделюється як ініціатор комунікації, який формулює певний запит, унаслідок чого комунікативна дія, яку віддзеркалює текст, починає характеризуватися реактивністю, а комунікативний контакт моделюється як сформований до моменту комунікації. Завдяки цьому реципієнт здатний максимально швидко отримати потрібну інформацію.

Сприйняття тексту має ітеративний та дискретний характер: його здійснюють у вигляді дискретно організованих комунікативних акцій, а не як процес, який передбачає послідовну рецепцію (від початку до кінця). Розглядаючи цю особливість сприйняття довідково-інформаційних текстів, К. Кожевникова відзначила їх призначення для селективного, часткового сприйняття [7, с. 51], тобто сприйняття частинами.

Довідково-інформаційний текст допомагає розбудові засобів організації інформації, з метою забезпечення текстової ефективності саме для використання у випадках виникнення інформаційної потреби у потенційного реципієнта. При отриманні відповіді на інформаційний запит рецептивний акт вичерпує себе і комунікація завершується. Тому стандартним способом рецепції тексту довідково-інформаційного типу стає його використання у зв'язку з інформаційними потребами комуніканта; цей спосіб вживання зумовлює утилітарність тексту, яка усвідомлюється як важлива характеристика його функціонування у системі соціальної комунікації.

Отже, інформаційно-діловий текст відображає певну предметну галузь знань, характеризується асемантичною організацією у плані лінійного розгортання тексту, яка створює можливості для сприйняття окремих розділів, статей у вільному порядку. Основне завдання такого типу тексту – створити оптимальну текстову

конструкцію з максимальною кількістю інформації у заданому текстовому просторі. Інформація повинна бути повністю експліцитною, щоб адресат – чи професіонал, чи споживач – змогли б вільно нею скористатись. Останнє досягається відсутністю модальних засобів, наявністю генералізованих висловлень, адитивністю та деякими іншими засобами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Бацевич Ф. С.* Основи комунікативної лінгвістики [Текст] / Флорія Бацевич. – Київ : Академія, 2009. – Вид. 2-ге. – 376 с.
2. *Боцман А. В.* Структурно-прагматичні та семантичні особливості фармацевтичних текстів (на матеріалі інструкцій до вживання лікарських препаратів): дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 [Текст] / Андрій Васильович Боцман. – К., 2006. – 403 с.
3. *Гетьман З. О., Архипович Т. П.* Текст як інформаційна мовленнєва одиниця [Текст] / З. О. Гетьман, Т. П. Архипович // Проблеми семантики слова, речення та тексту : Зб. наук. пр. – К. : Видавничий центр КНЛУ, 1999. – С. 38–41.
4. *Загнітко А. П., Домрачева І. Р.* Основи мовленнєвої діяльності. Навчальний посібник для студентів денної, безвідвідувальної та очно-заочної прискореної форми навчання [Текст] / А. П. Загнітко, І. Р. Домрачева. – Донецьк : ДНУ, 2001. – 56 с.
5. *Карабан В. И.* Аспекты связности поверхностной структуры английского текста (к грамматике текста) : автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Вячеслав Иванович Карабан. – КГУ им. Т. Г. Шевченко. – К., 1978. – 28 с.
6. *Коллегаева И. М.* Текст как единица научной и художественной коммуникации : монография [Текст] / И. М. Коллегаева. – Одесса : Изд-во ОГУ им. И. И. Мечникова, 1991. – 120 с.
7. *Кожевникова К.* Об аспектах связности в тексте как целом [Текст] / Квета Кожевникова // Синтаксис текста. – Москва : Наука, 1979. – С. 49–67.
8. *Одинцов В. В.* Стилистика текста : учеб. пособ. [Текст] / В. В. Одинцов. – М. : Наука, 1980. – 262 с.
9. *Радзівська Т. В.* Текст як засіб комунікації [Текст] / Тетяна Радзівська. – К. : НАН України ; Інститут української мови, 1993. – 193 с.
10. *Шадчина А. С.* Лінгвістичний аналіз у парадигмі термінів “текст” та “дискурс” [Текст] / А. С. Шадчина // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського держ. лінгвістичного ун-ту. Філологія. Педагогіка. Психологія. – 2000. – №1. – С. 279–289.
11. *Швейцер А. Д.* Проблемы контрастивной стилистики (К сопоставительному анализу функциональных стилей) [Текст] / А. Д. Швейцер // Вопросы языкознания. – 1991. – № 4. – С. 41–45.
12. *Штерн И. Б.* В поисках новых когнитивных моделей: структура энциклопедического знания и энциклопедической деятельности [Текст] / Ирен Борисовна Штерн // Новости искусственного интеллекта. – 1992. – № 4. – С. 1–11.
13. *Holiday M. A. K.* Language and the order of nature [Текст] / M. A. K. Holiday // The linguistics of writing. Arguments between language and literature. – Manchester : Manchester UP, 1987. – 376 с.

14. Інструкції для медичного застосування препаратів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://farmaton.lviv.ua>.
15. Інструкції до медичних препаратів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pills.org.ua>.
16. Лікарські засоби [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mozdocs.kiev.ua>.
17. Drugs A to Z [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.drugs.com>.
18. Drugs A-Z [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rxlist.com>.

*Стаття надійшла до редакції 29.11. 2011
доопрацьована 01. 12. 2011
прийнята до друку 10. 01. 2012*

COMMUNICATIVE AND PRAGMATIC FEATURES OF THE INFORMATION-REFERENCE TEXT

Nataliya Leshchenko

*Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University,
Department of English Language,
Sadova st., 28, 20300, Uman, Ukraine
tel. (04744) 30615*

The article deals with the communicative-pragmatic characteristics of the information-reference text, its contents, typology of the addresser and addressee models, their tactics and strategies and also pragmatic features of this type of text.

Key words: information-reference text, addressee, addresser, intention, modality.

ИНФОРМАЦИОННО-СПРАВОЧНЫЙ ТЕКСТ И ЕГО КОМУНИКАТИВНО-ПРАГМАТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ

Наталья Лещенко

*Уманский государственный педагогический университет имени Павла Тычины
кафедра английского языка,
Ул. Садова, 28, 20300, Умань, Украина
Тел. (04744) 30615*

Исследованы коммуникативно-прагматические особенности информационно-справочного текста, в частности проанализирована специфика его содержательной организации, типология моделей адресата и адресанта, их тактики и стратегии, а также прагматические характеристики этого типа текстов.

Ключевые слова: информационно-справочный текст, адресат, адресант, интенция, модальность.